

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 396

van **CHRIS JANSSENS**

datum: 14 juli 2022

---

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Oprichting Vlaams Mensenrechteninstituut - Conformiteit met Europese en internationale wetgeving, verdragen en afspraken

De minister en anderen verwijzen in het kader van de oprichting van het Vlaams Mensenrechteninstituut op regelmatige basis naar grondwettelijke, Europese en internationale verplichtingen die de oprichting van een mensenrechteninstituut verantwoorden of zelfs noodzaken. Daarbij wordt onder meer verwezen naar de EU, die elke lidstaat verplicht te beschikken over een nationaal orgaan dat zich bekommert om gelijke kansen en discriminatie op basis van ras en etnische afkomst (richtlijn rassengelijkheid Richtlijn 2000/43/EG).

1. Kan de minister een overzicht geven van de Europese of internationale wetgeving, verdragen of afspraken die van toepassing zijn inzake de oprichting van een mensenrechteninstituut?
2. Welke concrete verplichtingen leggen die wetten, verdragen of afspraken op aan Vlaanderen?
3. In welke mate en hoe vertaalt de minister deze verplichtingen concreet in wetgeving of beleid?

**Vlaams
Parlement**

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 396 van 14 juli 2022

van **CHRIS JANSSENS**

1-2. Europese Richtlijnen non-discriminatie:

Verscheidende Europese richtlijnen leggen de minimumvereisten vast van het non-discriminatiebeleid van de lidstaten van de Europese Unie:

- Richtlijn 2000/43/EG van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming;
- Richtlijn 2000/78/EG van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep;
- Richtlijn 2002/73/EG van 23 september 2002 tot wijziging van richtlijn 76/207/EEG van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden;
- Richtlijn 2004/113/EG van 13 december 2004 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten;
- Richtlijn 2006/54/EG van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep;
- Richtlijn 2010/41/EU van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2010 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen en tot intrekking van Richtlijn 86/613/EEG van de Raad;
- Richtlijn 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad.

Deze richtlijnen bepalen de gronden, domeinen en voorwaarden waarbinnen ongelijke behandeling verboden is en stellen dat de lidstaten moeten voorzien in gepaste procedures (gerechtelijk, administratief of bemiddelingsprocedures) om naleving van de uit deze richtlijnen voortvloeiende verplichtingen te verzekeren. Ze verplichten de lidstaten ook tot de aanduiding/oprichting van een onafhankelijk orgaan ter bevordering van gelijke behandeling en bestrijding van discriminatie. Hierbij geven de richtlijnen uitdrukkelijk aan dat dergelijke organen onderdeel kunnen zijn van een algemene mensenrechteninstelling zoals bedoeld in de Principes van Parijs (zie verder).

Conform de richtlijnen dient dergelijk orgaan ter bevordering van gelijke behandeling *minstens* over de volgende bevoegdheden te beschikken:

- verlenen van onafhankelijke bijstand aan slachtoffers van discriminatie bij de afwikkeling van hun klachten betreffende discriminatie;
- verrichten van onafhankelijke onderzoeken over discriminatie;
- publiceren van onafhankelijke verslagen en aanbevelingen over onderwerpen die met discriminatie en gelijke behandeling verband houden;
- en het uitwisselen van beschikbare informatie met Europese organisaties, zoals bijvoorbeeld een Europees Instituut voor Gendergelijkheid.

Andere mensenrechtenverdragen die verplichten tot de oprichting van een sectorale mensenrechteninstelling

De aanduiding van specifieke mensenrechteninstellingen wordt vandaag eveneens verplicht voor een aantal specifieke mensenrechten binnen volgende verdragen:

- Rechten van personen met een Handicap
Het VN-Verdrag van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap (IVRPH) vereist de oprichting instantie die de uitvoering ervan bevordert, beschermt en opvolgt.
- Recht op Privacy
De Verordening 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG bepaalt dat elke lidstaat één of meer onafhankelijke overheidsinstanties aanduidt die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de toepassing ervan.
- Recht om niet gefolterd te worden
Het OPCAT-protocol of 'Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment' verbindt de lidstaten ertoe om een onafhankelijk 'National Preventive Mechanism' (NPM) tegen foltering op te richten. Een dergelijke instelling is bevoegd voor alle plaatsen van vrijheidsberoving, dus ook bijvoorbeeld jeugdinstituten en woonzorgcentra. Het OPCAT-protocol werd nog niet geratificeerd door België, maar dit zou spoedig gebeuren.

De oprichting van een algemene mensenrechteninstelling met breed mandaat

De rechten, die hierboven werden vermeld, maken onderdeel uit van het brede scala van mensenrechten, die eveneens worden bevat in volgende overkoepelende en bindende mensenrechtenverdragen:

- Het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) van de Raad van Europa;
- Het VN-Verdrag BUPO: vat specifieke, vrijheidsgeoriënteerde rechten gericht op het beschermen van burgers tegen ongeoorloofd overheidsoptreden (burgerlijke rechten) en op verzekeren van hun mogelijkheid tot deelname aan bestuur (politieke rechten);
- Het VN-Verdrag ECOSOC (economische, sociale en culturele rechten): vat het recht op basisbehoeften waarin de staat voor zover mogelijk moet voorzien en daartoe actief de nodige maatregelen moet nemen.

Tot het oprichten van een algemene mensenrechteninstelling, die het geheel aan mensenrechten omvat, zijn er internationaal of Europeesrechtelijk geen verplichtingen. Een algemene oproep daartoe kan wel worden gevonden in de VN-resolutie van 20 december 1993¹. Die tekst bevat de zogenaamde Principes van Parijs die algemeen oproepen tot de oprichting van onafhankelijke organen die mensenrechten promoten en beschermen. Zowel België als Vlaanderen hebben al meermaals aangegeven dat ze, net als de meerderheid van alle lidstaten van de Europese Unia, een onafhankelijk mechanisme zullen installeren met een mandaat dat alle mensenrechten capteert. Dit engagement werd onder meer herhaald t.a.v. de VN-Mensenrechtenraad in het kader van de Universal Periodic Review en tijdens het landenbezoek van de Europese Commissie Tegen Racisme en Intolerantie (Raad van Europa).

---

¹ Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles), Adopted by General Assembly resolution 48/134 of 20 December 1993.

Centraal in de Principes van Parijs zijn de waarborgen die een instelling kan bieden op vlak van onafhankelijkheid en de pluralistische vertegenwoordiging van de samenleving, wat onder meer moet blijken uit de samenstelling van de instelling, de stabiliteit van de mandaten, waarborgen voor financiering, enzovoort. Daarnaast worden de taken benoemd die de instelling minstens moet dragen, m.n.:

- Adviezen, aanbevelingen, voorstellen of rapporten uitbrengen, op eigen initiatief of op verzoek van overheden ter bevordering en bescherming van mensenrechten met betrekking tot volgende gebieden:
  - o Alle wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen, alsmede bepalingen met betrekking tot gerechtelijke organisaties, bedoeld om de mensenrechtenbescherming in stand te houden en uit te breiden. In dat verband onderzoekt het orgaan de van kracht zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, alsmede de wetsontwerpen en voorstellen, en doet zij de aanbevelingen die zij passend acht om ervoor te zorgen dat deze bepalingen in overeenstemming zijn met de fundamentele beginselen van de mensenrechten. Indien nodig kan het aanbevelingen formuleren rond aan te nemen nieuwe wetgeving, de geldende wetgeving en de vaststelling of wijziging van administratieve maatregelen;
  - o Mensenrechtenschendingen die het wenst op te pikken;
  - o Het opstellen van rapporten over de nationale situatie met betrekking tot mensenrechten in het algemeen en over meer specifieke zaken;
  - o De aandacht van de regering vestigen op situaties in enig deel van het land waar mensenrechten worden geschonden en haar voorstellen doen voor initiatieven om aan dergelijke situaties een einde te maken en, waar nodig, een mening geven over de standpunten en reacties van de overheid;
- Harmonisering verzekeren van nationale wetgeving, regulering en praktijken met internationale mensenrechteninstrumenten waarbij de staat partij is, en het toezien op de effectieve implementatie en de uitvoering ervan;
- De ratificatie van de bovengenoemde instrumenten of de toetreding tot die instrumenten aanmoedigen en ervoor zorgen dat ze worden uitgevoerd;
- Leveren van een bijdrage aan en het becommentariëren van de landenrapportages in gevolge van verdragsverplichtingen op het VN- en het regionaal niveau en het opstellen van adviezen in dit kader met inachtneming van hun onafhankelijkheid samenwerken met VN-, regionale en andere instellingen die bevoegd zijn op het gebied van de bescherming en bevordering van mensenrechten;
- Bijdragen aan vormings-, en onderzoeksprogramma's in het domein van de mensenrechten, en deelnemen aan de uitvoering ervan in scholen, universiteiten en bij relevante beroepsgroepen;
- Het bijdragen aan de bewustwording rond mensenrechten en de strijd tegen allerlei vormen van discriminatie, in het bijzonder raciale discriminatie, door middel van het geven van voorlichting, onderwijs en informatie hierover en door een beroep te doen op de media.

Volgens de Principes van Parijs is facultatief ook mogelijk dat een mensenrechteninstelling klachtenbehandelende bevoegdheden heeft. In dat geval zijn er een aantal aanvullende voorwaarden. Meer bepaald dient de instelling te kunnen worden gevat door individuen, hun vertegenwoordigers, derden en het georganiseerd middenveld. De behandeling van klachten zou op de volgende principes en doelstellingen moeten worden gebaseerd:

- Het zoeken naar een regeling in der minne door bemiddeling of, binnen de grenzen van de wet, door middel van bindende beslissingen indien de wetgever dit wenst;
- Het bijstand verlenen aan de klager aangaande zijn rechten, de beschikbare (rechts)middelen en het bevorderen van zijn toegang daartoe;
- Het behandelen van klachten of verzoekschriften of het doorverwijzen ervan naar (andere) bevoegde instanties binnen de wettelijke grenzen;

- Het doen van aanbevelingen aan overheden, in het bijzonder met betrekking tot wijzigingen of aanvullingen op wetgeving, regulering en administratieve praktijken, vooral indien die zaken de aanleiding waren voor problemen van de klagers.

Tot slot bepaalt de resolutie nog een aantal handelingen die een mensenrechteninstelling moeten kunnen stellen om voorgaande taken in alle onafhankelijkheid te vervullen

3. Wat de Vlaamse² bevoegdheden betreft, zijn de Europese non-discriminatie-richtlijnen omgezet in het Vlaamse Gelijkekansendecreet en het Decreet evenredige arbeidsparticipatie³. Deze decreten bieden een sterkere rechtsbescherming inzake discriminatie dan de Europese richtlijnen voorzien. Het verbod op discriminatie geldt hier meer bepaald voor 21 gronden, en dit telkens binnen elk domein waarvoor Vlaanderen bevoegd is.

Vandaag komt Vlaanderen tegemoet aan haar EU-verplichting tot aanduiding van een orgaan ter bevordering van gelijke behandeling via de deelname aan UNIA⁴ en de Genderkamer binnen de Vlaamse Ombudsdienst. Unia kreeg bovendien het specifieke mandaat om - naast de richtlijnen non-discriminatie - ook uitvoering te geven aan de verplichtingen die voortvloeien uit het VN-Verdrag Handicap.

Wat de bredere mensenrechtensetting betreft in Vlaanderen onderscheiden we momenteel twee autonome instellingen die kunnen worden aangeduid als *sectorale* MRI's: de Kinderrechtencommissaris en de Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van persoonsgegevens.

Via het ontwerp van decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut - zoals op 1 juli 2022 definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering - kiest Vlaanderen voor een eigen onafhankelijk instelling waarmee het tegelijk aan alle Europese en internationale verplichtingen voldoet (gelijke behandeling; handicap) en dit binnen een brede mensenrechtenkader plaatst overeenkomstig de Principes van Parijs. Het instituut zal binnen Vlaamse bevoegdheden werken op alle mensenrechtenthema's, in dialoog met de twee andere Vlaams sectorale instellingen. Het Vlaamse mensenrechteninstituut is op het vlak van mandaat, bevoegdheden en waarborgen inzake onafhankelijkheid uitgetekend opdat de instelling maximaal voldoet aan de Principes van Parijs.

---

³ Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid; Decreet van 5 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt.

⁴ Via het samenwerkingsakkoord van 12 juni 2013 ter oprichting van het Interfederaal Gelijkekansencentrum.